

De Hilversumse groenteveiling

COR DE BAKKER
(BEWERKT EN AANGEVULD
DOOR JOS DE LEY
EN INEKE DE RONDE)

In *Eigen Perk* van december 1989 schreef Cor de Bakker een artikel ter gelegenheid van de sluiting diezelfde maand van de Hilversumse groenteveiling aan de Nieuwe Havenweg 43. De veiling had een mensenleven bestaan, om precies te zijn 79 jaar. Cor de Bakker was werkzaam in de detailhandel en als commissionair in aardappelen, groente en fruit. In die hoedanigheid bezocht hij veel veilingen in Noord-Holland, wat zijn belangstelling voor de geschiedenis van het veilingwezen wekte. Hij verleende medewerking aan verschillende publicaties op dit gebied zoals *Honderd jaar Veiling en Tuinder* (1987). Voor het huidige themanummer van het *Hilversums Historisch Tijdschrift* bewerkten Jos De Ley en Ineke de Ronde de tekst van 1989.

Inleiding

Zo'n 130 jaar geleden had nog nooit iemand van een veiling gehoord. In tuinbouwgebieden in Noord-Hol-

land zoals de Streek, Bangert, Langedijk en Kennerland, werd toen al groente en fruit geteeld. De beurtschippers die toen naar Amsterdam, Utrecht en Haarlem voeren, kregen deze producten 'in consignatie' mee. Met andere woorden, ze kregen de vrijheid om er een hoog mogelijke prijs voor te ontvangen. Was het product 'graag' dan werd er vlot betaald, maar als de vraag terugliep dan was het: *een slechte reis gehad, 't goed is tegenwoordig niet veel meer waard.*

In 1887 kwam er verandering in deze manier van verkoop. Op 29 juni van dat jaar was er in Broek op Langedijk veel vraag naar bloemkool. Tuinder Dirk Jongerling wist niet welke schipper hij zijn bloemkool zou meegeven. Schipper Dirkmaat zei toen: *Dirk, laat ze veilen, dan krijg je wat ze waard zijn.* Zo is de eerste veiling in Broek op Langedijk ontstaan. In de jaren negentig van de negentiende eeuw schoten de veilingen als paddenstoelen uit de grond. Ook Naarden-Bussum en Hil-

Een schuit van de op Utrecht varende schipper Van Staveren bij de losplaats aan de Beresteinseweg. (coll. Harmen Visser)

versum stichtten een veiling, als direct gevolg van de ontginning van de Horstermeerpolder.

Horstermeer, groentetuin van het Gooi

Na de drooglegging van de Horstermeer (1882) heeft begin negentiende eeuw een groepje Friezen een grote rol gespeeld in de ontwikkeling van de polder. De kern van deze 'Friese kolonisatie' door socialistische landarbeiders werd gevormd door de vestiging Nieuw Harmonie aan de Middenweg. Deze werd in 1902 gesticht door Frederik van Eeden, als dependance van zijn land- en tuinbouwkolonie Walden in Bussum. In dergelijke kolonies, die waren aangesloten bij de vereniging Gemeenschappelijk Grondbezit (G.G.B.), werd een poging gedaan tot hervorming van de maatschappij. In kleine groepen werd geëxperimenteerd met socialistische samenwerkings- en leefvormen.

De 36-jarige landarbeider Nanne Sjoerds de Boer, afkomstig uit het Friese Pinjum, kreeg de leiding over Nieuw Harmonie. Samen met twee zwagers uit Friesland, en spoedig meer arbeiders uit het akkerbouwgebied rond Harlingen, maakte hij de grond bouwrijp. De Boer was een idealistisch man. Hij werd secretaris van de GGB en zou in de Horstermeer een belangrijke rol gaan spelen. Hij wilde er naast landbouw ook tuinbouw opzetten, in feite een primeur voor het gebied. Het was niet gemakkelijk, want de grond in de nieuwe kolonie was drassig, de polderlasten waren hoog en een muizenplaag in 1903 bleek funest voor de gewassen.

De eerste Hilversumse groenteverveilingen vonden rond 1910 plaats in de open lucht op de werf van schipper Van Stavereen, later bij café Dekker bij de Hondenbrug. (uit: *Eigen Perk* 1989/4)

Daarom besloot De Boer al gauw zijn aandacht te verleggen naar de veeteelt (melkproductie). Intussen maakte hij steeds ruzie met Van Eeden over het zogeheten 'coöperatieve beheer' van de kolonie. Na nieuwe schermutselingen in 1906 had hij schoon genoeg van diens 'proefnemingen met arbeiders' en het jaar daarop begon hij voor zichzelf. Hij maakte er een bloeiende onderneming van, die tot 1917 heeft bestaan.

De vroegere kolonisten kochten ook ieder een eigen stukje land in de polder en bleven daar de rest van hun leven wonen. Zo ontstond er allengs in de Horstermeer een gemeenschap van vrije socialisten, anarchisten en communisten, die behalve uit Friesland (Pinjum) ook uit Noord-Holland (Nieuwe Niedorp) kwamen. Onder hen bevond zich Durk Oebles de Vries. Ook enkele ex-

Een foto van het veilinggebouw aan de Beresteinseweg, genomen vanaf de overzijde van de Gooise Vaart. De foto dateert van ca 1925. (uit: *Eigen Perk* 1989/4)

Een aankondiging uit 1918 waaruit blijkt dat de tuinders elke dag van de week hun producten kwijt konden.

(uit: *Eigen Perik* 1989/4)

kolonisten van de Internationale Broederschap in Blaricum en van Walden trokken naar de polder. Het was een groep van zelfmade mensen, die een eigen toneelvereniging hadden en regelmatig socialistische en anarchistische sprekers uitnodigden, onder wie coryfeeën als Anton Constandse, Bart de Ligt en N.J.C. Schermerhorn. Tot in de jaren vijftig zou de 'rooie gemeenschap', waartoe Nieuw Harmonie de aanzet had gegeven, haar stempel op de Horstermeer blijven drukken.

Durk Oebles de Vries (1872-1937) was in 1904 met echtgenote en twee kinderen in de polder gearriveerd. Hij was een felle anarchist en propagandist voor de Nederlandse Bond van Landarbeiders. Op twee bunder land begon hij een groente- en fruitbedrijf, dat hij met zijn vrouw en later met zijn kinderen dreef. De Vries was een kundig man, die in de polder door veel kwekers om raad gevraagd werd. Als voorzitter van het polderbestuur en dijkgraaf heeft hij veel voor de Horstermeer betekend. Dat de Horstermeerpolder in de eerste

Durk Oebles de Vries (D.O. voor zijn vrienden), de eerste voorzitter van de veilingvereniging vanaf 1913 tot 1929, deed zeer veel voor het belang van de leden. De foto van hem en zijn vrouw is genomen bij hun 40-jarig huwelijksfeest.

(uit: *Eigen Perik* 1989/4)

half van de twintigste eeuw is uitgegroeid tot wat wel genoemd werd 'de groentetuin van het Gooi' is in grote mate aan hem te danken. De groente werd toen veelal geleverd aan Amsterdam, waar de tuinders zelf hun producten uitventten. Er ontstond echter steeds meer behoefte aan een eigen centraal afzetspunt.

De eerste veiling van 1910

Daarom werd op 26 juli 1910 de 'Coöperatieve Veilingsvereniging Hilversum en Omstreken' opgericht. De nieuwe vereniging telde toen 28 tuinders als leden. De oprichtingsakte bevat onder andere bepalingen over de tijd van bestaan (29 jaar) en over de financiering. Het lidmaatschap kostte vijf gulden per jaar en

De eerste groenteveiling in het nieuwe gebouw aan de Beresteinseweg in 1913. De handelaren zitten in de banken van waaruit ze de klok konden stilzetten. Die elektrische klok was voor die tijd zeer modern.

(uit: *Eigen Perik* 1989/4)

'Aangevallen door een rat'

Van de Hilversummer Jan Lamme kun je gerust zeggen dat hij iets met groente heeft. Zijn grootvader Jan Evertsz. (1889-1961) en later zijn vader Evert (1914-1999) deden hun nering aanvankelijk in 's-Graveland en later in de winkel aan de Hoge Larenseweg 165a. Omdat zijn opa op een cruciaal moment ziek werd, moest Jans vader – net van de lagere school – zijn grootmoeder assisteren in de zaak. Hij werd ook naar de veiling gestuurd om in te kopen en heeft als elfjarig jochie wel eens achter het huis staan huilen omdat hij te duur had ingekocht, wat hem niet in dank was afgenomen.

Jan Lamme (1940) herinnert zich nog goed dat hij als jongen van een jaar of twaalf op zijn vrije woensdagmiddag wel eens met zijn vader mee mocht naar de groenteveiling. Aanvankelijk trokken ze nog met paard en wagen naar de Nieuwe Havenweg, maar medio jaren vijftig reed Jan mee in de nieuwe aanwinst van zijn vader. Een heuse bestelwagen: de Tempo-Hanseat. Eerst liep je door de opslaghal. Daar lagen stencils met genummerde partijen groente en fruit die op die dag verhandeld werden. Daarop kon je ook zien hoeveel kisten er waren ingebracht. Op een klein scherm in de hal werden de nummers vertoond van de partij die op dat moment in de aangrenzende ruimte werd geveild. Mijn vader maakte altijd meteen aantekeningen over de kwaliteit van de partijen. Vervolgens kwam je in de afslaghal ofwel de échte veilinghal.

Daar zat afslager P. Nouwt onder de grote klok, die de nummers van de handelswaar opnoemde. Er werd gehandeld bij afslag, dus de klok ging naar beneden. De groentehandelaren hadden allemaal een knop en wie het eerst drukte, kreeg het spul voor de prijs waar de wijzer stilhield. Daarmee bepaalde de eerste koper in feite de prijs voor andere partijen die daarna werden aangevoerd. Als die goed was, liffte een aantal handelaren dat in zijn omgeving zat mee op die prijs. Dat was toegestaan en gunstig voor hen, want eer de prijs zakte was je soms een half uur verder. Maar het kwam voor dat een groenteman te snel drukte op een wat hoge prijs, omdat hij vlug terug naar de winkel wilde of zo. Dan kreeg-ie meteen commentaar van de anderen: 'Zenuwen-

Een Tempo-Hanseat.

Jan Lamme Ezn. met Evert in de Kerkstraat Hilversum (ca 1929), op weg naar de veiling aan de Beresteinseweg. Op de achtergrond het oude postkantoor, waar nu C&A is. Evert met eerste manchester pak met lange broek. (coll. Jan Lamme)

lijer!' Als een handelaar gedrukt had, verscheen zijn nummer onderaan de klok. Nouwt wist meteen wie het was en noteerde het aantal kisten dat de koper wilde afnemen. Hij hield er enorm de vaart in. Ik mocht soms ook drukken op de knop, vooraf geïnstrueerd door mijn vader. Een spannend spel.

De groente kwam in die dagen uit de Horstermeer. Alles werd aangevoerd in kisten, die in het bezit waren van de Coöperatieve Veilingsvereniging. Maar de gewassen kwamen rechtstreeks uit de polder, dus daar kon wel eens 'wat' tussen zitten! Op een keer kwam mijn vader lijkbleek terug uit de opslagschuur achter ons huis. Hij was aangevallen door een rat, die uit een kist was gesprongen.

Er waren ook grossiers die bij de veiling vanaf de eigen vrachtwagen verkochten en later in de grossiershal. Het waren in feite vrije ondernemers. Je kocht er als je iets nodig had wat binnen niet te krijgen was. Ik herinner me namen als Kuilenburg en Vos. De laatste was voor ons gevoel rijk. Hij reed in een Amerikaanse slee, een Buick. Maar hij was joviaal. Hij heeft ons (mijn moeder, zus en mij) een dagje meegenomen naar Rotterdam. Mochten we daar naar de dieren tuin. Een aardige vorm van klantenbinding!

om de kosten te bestrijden moest een percentage van de verkoopsom worden betaald. De hoogte hiervan zou jaarlijks tijdens de algemene ledenvergadering worden vastgesteld. Van eventuele overschotten moest

50% in een reservefonds gestort worden, de rest werd als winst over de leden verdeeld.

Het begin van de veiling op de werf van schipper Van Staveren was bescheiden, maar door toenemende aan-

Het bestuur van de Groentehandelaren Belangenvereniging, eind jaren dertig.

Staannd vlnr: Piet Ganzevles, Jan Lamme Ezn., Jacobus van Eeuwen, Herman van Velzen.

Zittend: Herman ten Cate, Kok, Peet.

(coll. Jan Lamme)

voer werd de ruimte al gauw te krap. Een oplossing kwam op de Oude Loswal in de laagte van toentertijd Café Dekker, bij de huidige Hondenbrug. Het ging er nog primitief aan toe. De producten stonden in weer en wind en het was geen pretje om met slecht weer de afslager te volgen van de ene partij naar de andere. Maar ook hier werd de aanvoer te groot.

Het toenmalige bestuur vond een geschikte locatie aan de Beresteinseweg 54. Het nieuwe veilinggebouw kwam er in 1913 dankzij de stuwende kracht van voorzitter D.O. de Vries en zijn bestuur. Hij heeft zich ook ingezet voor een nieuwe beschoeiing aan de walkant voor het lossen van de schuiten en voor de aanleg van rails voor het af- en aanrijden van rollende presenteer tafels naar het veilinggebouw.

Het veilingbestuur hield niet van halve maatregelen want *we kwamen terecht*, aldus een van de handelaren, in een voor die tijd *modern veilinggebouw*. Er werd geveild met een elektrische klok. De meeste aanvoer kwam met de schuiten, na 1930 per auto. Ook was aan de nieuwe veiling een aantal grossiers (groothandelaren) verbonden: Gorel en Van Beek, Van Ouwerkerk en Vonk. Later kwam Freek Hink uit Langedijk erbij. De grossiers zorgden voor de producten die niet op de Hilversumse veiling werden aangevoerd.

Eén gebrek was er aan de Beresteinseweg: er bestond geen kans op uitbreiding. Niet alleen breidde de tuinbouw zich uit, maar ook de gemeente werd groter, zodat de veiling weer in de knel kwam te zitten. Tegen het einde van de jaren dertig ontstonden min of meer chaotische toestanden. Nieuwbouw kon niet langer worden uitgesteld.

Nieuwe veilinghal aan de Nieuwe Havenweg

Aan de overzijde van de vaart was kort ervoor het nieuwe haventerrein aangelegd en het was een logische stap om een nieuwe veilinghal te bouwen op het bedrijventerrein. Voor het ontwerp werden de architecten Bakker en Bunders in de arm genomen. De begrote bouwsom was ruim 83.000 gulden. Het gestamp van de Duitse laarzen weergalmde reeds in Hotel Jans, toen daar het werk werd aanbesteed. Toch lukte het, voordat alle bouwactiviteiten werden bevroren, het ruime en doelmatige complex aan de Nieuwe Havenweg te voltooien. Van de veilinghal is in het begin weinig gebruik gemaakt. De eerste jaren was de aanvoer nog niet groot (alles moest weer op poten worden gezet) en in de tweede helft van de oorlog (1943) werd er niet meer geveild maar verdeeld. De vraag was zo groot en de aanvoer zo klein, dat veilen met de toen geldende prijzen onmogelijk was. De kooplui die al jaren op deze veiling kochten, kregen daar punten voor; degenen die vroeger veel kochten kregen dus een goede toewijzing. Gooiers die in het laatste jaar van de oorlog een tocht naar de Horstermeer ondernamen – voor aardappelen en groente – konden zich die moeite beter besparen. De bezetter had inmiddels de polder geheel onder water laten lopen.

De neerzethal, die tijdens de oorlog was opgeleverd, werd gevorderd door de Duitsers. Zij gebruikten deze hal als garage, net als de Canadezen na de bevrijding. Pas toen de bevrijders waren vertrokken kon het gebouw voor het juiste doel in gebruik genomen worden. Hij stond op een groot terrein, dat mogelijkheden

Een luchtfoto van het veiling-complex, begin jaren '50. Het oude dak met de drie lichtkoe-pels zou rond 1960 vervangen worden door een rond betonnen dak. Linksonder de opbergloods voor de veilingkisten. (coll. Krijn Brouwer)

bood tot verdere uitbreiding. En zo verrees aan de Nieuwe Havenweg een complex gebouwen waar de leden trots op waren.

Het werd op de nieuwe plek een échte veiling. 'Hilversum' had in zijn hoogtijdagen zo'n tweehonderd leden die hun producten naar de Nieuwe Havenweg brachten. Eenzelfde aantal groentehandelaars die in de kopersbanken zaten, namen deze producten weer af en verkochten ze dezelfde dag of de dag erna aan hun klanten.

Ook was het aantal grossiers toegenomen. Nieuwelingen waren Vos en Ten Kate, Arie Maan en Bas van 't Veld en Piet van Beek. Zoals hiervoor al vermeld, boden deze grossiers producten aan die niet op de veiling werden aangevoerd. Ook hadden deze groothandelaars alle importproducten. Een groot gemak voor de groentehandelaars omdat alle gewenste handel op het veilingterrein te verkrijgen was.

Vóór de bouw van de Expohal was het moeilijk om een grote ruimte te vinden voor het geven van uitvoeringen. Zo kwam de veilinghal op 26 september 1950 goed van pas voor een uitvoering van de Jahreszeiten. Uitvoerenden waren het Toonkunstkoor Hilversum en het Gemengd koor Pro Musica uit Bussum. De dirigent was Lex Karsemeijer. (SAGV, coll. Stevens)

'Steun aan zwakke broeders'

Jaap van Eeuwen (1936) komt uit een Hilversums geslacht van groentehandelaren. Zijn grootvader Jacobus Cornelis (1877-1960), zijn vader Gijsbert (1903-1980) en hij zelf dreven bijna een eeuw lang de winkel aan de Koningsstraat 96 (voorheen 60). Jaap vertelt hoe de handel in groente en fruit in de vorige eeuw gelijk opliep met de welvaart. Terwijl opa aanvankelijk nog uit venten ging met de kruiwagen en met de hondenkar naar Utrecht liep om zelf groente en fruit te halen, reed vader Bep in de jaren vijftig met een driewielige bestelauto naar de veiling. Van zijn grootvader en vader, die beiden bestuursfuncties hadden in de Groentehandelarenvereniging (belangenvereniging voor de kleinhandel), weet hij veel over de veiling in Hilversum. Maar Jaap van Eeuwen put ook uit eigen ervaring; vanaf 1962 dreef hij een eigen winkel in groente en fruit in de Riebeeck Galerij. Zo herinnert hij zich nog de grossiers Elias Ouwerkerk aan de Vaartweg 168, een belangrijke toegangsweg naar de veiling, en Gorel aan de Beresteinseweg. Beiden zouden na de oorlog meeverhuizen naar de nieuwe veiling aan de Nieuwe Havenweg. Ze kregen daar ook een strategisch goede plek, eerst achter in het veilinggebouw en later in een aparte hal.

Gooise tuinders leverden destijds alleen groenten van 'de koude grond' en uit 'de koude bak'. Grossiers verkochten in het vroege voorjaar gewassen uit verwarmde kassen in het Westland, die hier nauwelijks te krijgen waren, zoals spinazie, sla, raapstelen en andijvie.

Na de oorlog deed ook de Hilco, inkoopcombinatie van conserven, zijn intree op het veilingterrein. Groothandelaren in aardappelen, zoals Manus Splint en later Posthumus en Piet Bontje, dreven hun handel echter geheel los van de veiling. Zij betrokken hun aardappelen van de kleigronden. De arme zandgrond in het Gooi was er niet geschikt voor.

Er was een uniek betalingssysteem, waarbij de Coöperatieve Veilingsvereniging Hilversum en Omstreken de incasso verzorgde voor alles wat was ingekocht op de veiling én bij de grossiers op het terrein. De grossiers droegen een klein percentage van de winst af aan de veiling. Op maandag was de wekelijkse betaaldag voor de groentehandelaren. In de jaren twintig en dertig was er een aantal 'zwakke broeders' bij, die vaak hun handeltje dreven vanuit een schuur op het eigen erf. Voor hen werd een betalingsregeling getroffen op initiatief van mijn grootvader en de heer Rouvoet, grootvader van de huidige politicus André Rouvoet. Er bestonden toen twee belangenverenigingen van kleinhandelaren, een protestants-christelijke en een neutrale. Ze overlegden met het veilingbestuur over praktische zaken en te treffen maatregelen.

J.C. van Eeuwen voor zijn groentezaak in de Koningsstraat, ca. 1930. (coll. Jaap van Eeuwen)

Op financieel gebied bijvoorbeeld. Maar er waren ook wel eens ruzies tussen de handelaren of op een gegeven moment kwamen er te veel kinderen mee. Daar werd dan tegen opgetreden.

In Hilversum werd aanvankelijk alleen 's middags geveild, want de gewassen moesten eerst nog worden aangevoerd. Je had in die beginjaren nog geen koelsysteem. Alles werd 's ochtends vroeg geoogst op het land. Vervoer naar de veiling, wat de in de aanvangsjaren met bootjes gebeurde, nam veel tijd in beslag. Daarom gingen sommige groentehandelaren ook wel naar de ochtendveiling in Vinkeveen. Later kwam er ook een ochtendveiling in Hilversum.

Van Eeuwen herinnert zich een gekostumeerde voetbalwedstrijd na de oorlog, tussen de grossiers en de groentehandelaren. Op het weiland naast de nieuwe veilinghal. Handelaren hadden soms bijnamen zoals Sinterklaas (hij had een lange baard) en Kachelkje (vanwege zijn donker uiterlijk). Tijdens die bewuste wedstrijd kwam de man in kwestie ook verkleed als kachelkje aanzetten!

Je had er handelaren bij die wel eens een dutje deden tijdens de veiling. Dan maakten we een gat in een veilingstaaf en legden dat om de rand van zijn hoed. Die probeerden we ook wel eens in de fik te steken, tot ergernis van de veilingmeester natuurlijk.

Fuseren of niet fuseren?

In 1954 was er een aantal tuinders die zowel van de veiling in Naarden (Nieuw-Leven) als van de veiling in Hilversum (Hilversum en Omstreken) lid waren. Zij

vonden twee veilingen zo vlak bij elkaar gelegen te veel van het goede. Ook het bestuur vond dat men tot samenwerking moest komen.

Eind van dat jaar vond een vergadering plaats van de

Het kantoorgedeelte van het veilinggebouw in 1985. Links is nog net een stukje van het bolle betondak te zien. Het hogere deel in het midden herbergt de afslaghal.

(foto: Arie den Dikken)

Hilversumse leden in hotel Ruimzicht in Kortenhoef. Twee leden van het Centraal Bureau van Tuinbouwveilingen (CBT) in Nederland waren ook aanwezig. De beide besturen waren tot de conclusie gekomen dat de stichting van één veiling – een algemeen belang voor de tuinbouw in het Gooi – op de door het CBT voorgestelde wijze tot stand diende te komen. Het voorstel kwam erop neer dat één van de veilingen, in dit geval die in Hilversum, als rechtspersoon zou blijven bestaan en de andere zou worden opgeheven. Voorlopig zou er geen nieuwe veiling worden gebouwd, omdat de outillage van Hilversum voldoende was. Dit tot teleurstelling van een flink aantal leden van Nieuw-Leven die niet naar Hilversum wilden. In Hilversum stemden 94 van de 97 aanwezige leden voor het fusieplan en drie tegen. Bij de veiling Naarden-Bussum is men niet tot een besluit gekomen, zodat de zaak doodbloedde.

Tien jaar later kwam er weer een bespreking over concentratie. Ditmaal waren er zes veilingen bij betrokken: die van Amsterdam, Naarden-Bussum, Roelofarendsveen, Ter Aar, Vinkeveen en Hilversum. Ook toen viel er geen besluit. De Hilversumse veiling is uiteindelijk de sterkste gebleken. De andere vijf veilingen werden alle eerder opgeheven. Door sterk verminderde aanvoer en hogere exploitatiekosten werd Nieuw-Leven op 1 januari 1967 geliquideerd.

‘Knoeiërs’

De directeur in de jaren vijftig, J.C. Verschuren, tevens directeur van Nieuw-Leven in Naarden, was streng voor de tuinders. Hij bedacht een oplossing voor de ‘doordraai’. Het gebeurde wel dat er van een product te veel werd aangevoerd en de handel het niet kon afnemen. Dan werd het doorgedraaid. De tuinders kregen een minimumprijs en de overtollige producten gingen naar de veeboeren. Bij de veiling in Hilversum haalde bijvoorbeeld boer Van Rijn de doordraai voor zijn koeien. De kisten, eigendom van de veiling, lagen hier en daar verspreid op het land. Dat was volgens Verschuren geen gezicht. Daarom bedacht hij een oplossing voor de doordraai: de aanschaf van een vernietigingsmachine. Deze zou ongeveer 7000 gulden kosten. De leden juichten deze machine aanvankelijk toe, maar uiteindelijk zegevierde het verstand en het dure apparaat kwam er niet.

In de rondvraag op de algemene ledenvergadering in december 1955 liet Verschuren weten dat het voor hem een moeilijk jaar was geweest als directeur van twee veilingen. Verder vond hij dat de kwaliteit in Hilversum nog veel te wensen overliet. In 1958 kregen de tuinders weer een reprimande van de directeur, omdat zij te veel fust (kisten) op hun bedrijf hadden staan en soms ook voor zichzelf gebruikten. Pas als ze bijna versleten waren brachten ze de kisten met producten weer terug. Een jaar later moesten de tuinders weer op het matje komen. Tweeëntwintig van hen wa-

Het veilinggebouw in 1985. De kenmerkende ronde vorm huisvest de kantine.

(foto: Arie den Dikken)

ren beboet wegens tekort gewicht. *Wat zegt U ervan, aldus Verschuren, als er op de lijst 7 kilo staat en er maar 5 kilo in zit.* Een grote klant van de Hilversumse veiling had er al tabak van en wilde een andere veiling zoeken. Verschuren had moeite hem te bepraten. De firma Smits stond erop dat het bestuur de knoeiers bekendmaakte.

Uitbreiding outillage

In 1949 kreeg het bestuur volmacht tot het bouwen van een koelhuis. Dit was niet alleen nodig voor het fruit,

maar ook in de zomer gewenst als er grote aanvoer was van bloemkool. Met een koelhuis was de aanvoer op de veiling beter te regelen, hetgeen belangrijk was voor de prijsvorming. Het koelhuis (120 ton), een ontwerp van architectenbureau T. Bakker, werd in 1951 geopend.

In 1957 werd het complex uitgebreid met vier grossiershallen, onder architectuur van Chr. de Heer. De eerste jaren stonden de grossiers in de veilinghal, maar nu hadden zij veel meer ruimte. Het was weer een vooruitgang.

In de grote hal kwamen echter steeds meer gebreken

De klok in het veilinggebouw. Geheel links de heer Nouwt, de laatste afslager en voorzitter van de veilingvereniging, rechts daarvan de secretaresse en de heer Lensink.

(uit: Eigen Perk 1989/4)

‘Hij kon door de kisten heen kijken’

W.H. (Wim) van Aggelen was van 1948-1981 keurmeester in dienst van de Coöperatieve Veilingsvereniging Hilversum en Omstreken. Hij beoordeelde de kwaliteit van de ingebrachte goederen, vertelt zoon Kees van Aggelen. De waardering van groente en fruit in kwaliteitsklassen werd op stencil uitgedeeld aan de handelaren, zodat er snel en efficiënt kon worden ingekocht. Mijn vader bekeek bijvoorbeeld de grootte en de kleur van het aangeleverde fruit. Ik herinner mij dat hij grote ringen had, waarmee hij de doorsnee van de vruchten kon bepalen. Hij deed steekproeven in de rijen kisten met groente die er stonden. Later deed hij dat ook met de planten en bloemen.

Ook Kees van Aggelen (1954) mocht in zijn lagere schooltijd op vrije dagen wel eens met zijn vader mee naar het werk. Hij herinnert zich met name de geuren. De geur van het fruit zal ik nooit vergeten. En de ammoniak die werd gebruikt voor de koelinstallatie, die door mijn vader werd onderhouden. Achter de veilinghal waren weilanden met sloten en er was een voetbalveldje. De kleine Kees mocht in de lunchpauze een partijtje meespelen met het personeel van de veiling. Ik kreeg chocomel in de kantine, waar ook de groentehandelaren zaten. Zij dronken hun koffie van het schoteltje, omdat het dan sneller koud werd en ze weer weg konden. Dat maakte destijds veel indruk op mij. In de sloten van de oude buitenplaats Nieuweroord ving Kees watervlooien voor het sieraquarium van het veilingkantoor, dat ook door zijn vader werd onderhouden. Daar kreeg ik dan een gulden voor.

Wim van Aggelen was zoon van een tuinder uit Wageningen. Hij was als het ware uit de bloemkool geboren, schreef De Gooi- en Eemlander bij zijn pensionering in 1981. Drieëndertig jaar lang controleerde Van Aggelen de groentevoorzieningen voor zo'n 200.000 mensen in de regio. In die periode zag hij de eetgewoonten drastisch veranderen, met alle gevolgen van dien voor de branche en uiteindelijk de veiling. Er werden bijvoorbeeld steeds meer groenten gesneden verkocht. De mensen kopen veel kleinere hoeveelheden, aldus de keurmeester. Dat betekent een omzetsdaling voor tuinders en kwekers. De mensen eten ook veel minder aardappels dan vroeger. De mensen eten veel meer rijst of bamiprodukten en het uit eten gaan is meer in trek om maar te zwijgen van het happy eten uit de muur. Van Aggelen zag in zijn tijd het aantal aardappelgrossiers dalen van zes naar één en het aantal groen-

Keurmeester Wim van Aggelen bij zijn afscheid in 1981. (SAGV, coll. Stevens)

tekwerkers van 250 naar ca. tachtig. Het aantal arbeidsplaatsen op de veiling daalde van dertig naar twaalf.

Van Aggelen overleed in 1998 op 81-jarige leeftijd. Hij was een harde werker, vertelt zijn weduwe, maar ik mag nu wel zeggen dat het salaris niet evenredig was. In feite wilde haar man doorleren na de Tuinbouwschool in Wageningen, maar in de crisistijd was daar geen gelegenheid voor. In zijn schaarse vrije tijd volgde hij tal van opleidingen, waardoor hij op de veiling steeds meer taken kreeg toebedeeld. Op de veilingdagen – maandag, woensdag en vrijdag – verrichtte hij de keuringen van 's ochtends zeven uur af. Op dinsdag en donderdag deed hij de administratie op het kantoor. Maar als het werk niet af was, zat hij er ook op zaterdag tot drie uur 's middags. Dat werd niet betaald. Haar man had als ervaren keurmeester een feilloos instinct. Hij kon als het ware door een kist sla heen kijken. Er waren wel tuinders die probeerden een paar mooie kropjes bovenop te leggen... 'Ja, dat kan ik niet voor A-kwaliteit verkopen!', zei hij dan.

Voordat Van Aggelen in Hilversum werd aangesteld had hij het vak al beoefend in Huissen en Tiel. Hij solliciteerde bij de Coöperatieve Veilingsvereniging voor afslager, maar het bestuur zag hem liever als keurmeester, waarvoor toen ook een plek vacant was.

aan het licht. Door de glazen lichtkoepels was het in de zomer net een broeikas. Bovendien bleek de constructie van het gebouw te licht om het gewicht van het dak te dragen en was het dak te laag.

Begin 1960 nam men de restauratie van de hal ter hand. Voor 160.000 gulden werd het dak verhoogd en kwam er zonwerend glas. De werkzaamheden waren net afgerond toen op 28 juli het vijftigjarig bestaan van

de vereniging werd gevierd met een groot feest in de hal. Er was alle reden toe. De omzet van de veiling was in de jaren 1955-1959 met 45% toegenomen tot twee miljoen gulden.

In 1964 kwam op het terrein een nieuwe emballageloods, eveneens naar ontwerp van Chr. de Heer. De veiling werd een centrale markt voor de kleinhandel in het Gooi. De handel kon nu ook kisten van andere vei-

De Hilversumse groenteveiling werd in 1990 gesloopt om plaats te maken voor een nieuw industriepand van de Technische Unie, die al eerder elders aan de Nieuwe Havenweg was gevestigd. (foto: Ineke de Ronde)

lingen bij de ‘fustcentrale’ – een ‘fust’ is een veilingkistje – inleveren.

Minder aanvoer

Maar in de jaren zestig liep de aanvoer langzamerhand terug. Dat kwam bijvoorbeeld doordat de fruitaanvoer minder werd. Het fruit dat voor export geschikt was bracht in Utrecht een betere prijs op dan in Hilversum. Dat ging ook zo met tomaten en komkommers die naar een exportveiling werden gestuurd, ook weer voor een hogere prijs. Het was waarschijnlijk beter geweest als de fusie met Naarden-Bussum en Vinkeveen, die door het Centraal Bureau was voorgesteld, was doorgegaan.

Naarden en Vinkeveen lieten de zaak echter op zijn beloop. Voorzitter Zwanenburg was nog steeds optimist. Hij vroeg zich af of fuseren voor Hilversum van belang was. *Wij hebben, aldus Zwanenburg, in de loop der jaren op ons terrein een soort Centrale Markt opgebouwd voor de handelaren in het Gooi. Om alles financieel draaiende te houden (de exploitatiekosten werden steeds hoger) werd er ruimte op het veilingterrein verhuurd. In 1958 aan Circus Strassburger en aan andere bedrijven. Overigens was ook de hal al ruim daarvoor al vaker verhuurd, zoals bij de jaarlijkse concertuitvoeringen van het Toonkoren begin jaren vijftig.*

In 1970 vond uiteindelijk toch een fusie plaats met de

Gooise bloemenveiling, die van het Langgewenst kwam. De naam veranderde in ‘Coöperatieve Gooise Groenten-, Fruit- en Bloemenveiling’. Het bestuur hoopte dat door deze fusie de omzet zou verbeteren. Veel leden (tuinders) waren overgegaan op bloemen en planten, maar al gauw bleek dat de grote bedrijven liever in Aalsmeer veilden. In die jaren werd in de diverse gemeenten veel tuinbouwgrond opgeofferd aan woningbouw. De aanvoer werd steeds kleiner en de exploitatie was financieel niet meer haalbaar. Toch had voorzitter Nouwt het bij het 75-jarig bestaan in 1985 nog over *De kleine veiling die iets specifiek heeft. Hij bedoelde dat iedereen iedereen kent. We zijn hier niet meer weg te denken.*

Maar dat bleek kort daarna toch anders. Op 22 december 1989 draaiden de wijzers van de grote klok voor het laatst en per 1 januari 1990 werd de veiling officieel opgeheven. Tot Pasen zou in de hal nog de wekelijkse vlooiemarkt plaatsvinden. De ‘Centrale Markt’ (in dit geval de grossiers) draaide door.

Grossiers waren toen Willem Bakkum, Piet van Beek en Peek en Verhoef. Zij zorgden voor alle binnen- en buitenlandse producten. De in aantal sterk geslonken groep kleinhandelaars kon daar alles kopen. In 2000 stopte ook de laatste grossier op deze plek. De veilinggebouwen waren in juni 1990 gesloopt.